

MILLEKS TALLINNALE UUS TEATRIMAJA?

Raivo Põldmaa,
Tallinna Linnateatri direktor

Oma maja ehitamist Eesti Riiklikule Noorsooteatrile, praegusele Tallinna Linnateatrile, on planeeritud alates teatri asutamisest 1965. aastal. Üks osa kunagistest kavatsustest on täitunud – nüüdne Tallinna Linnateater hõlmab unikaalset keskaegset renoveeritud hoonetekompleksi, milles asub kolm erinevat kammerlikku mängusaali ja vabaõhulava sisehoovis. Täna oleme aga jõudnud olukorda, kus oleks õige aeg hakata taas rääkima ehituse lõpuleviimisest.

Oma lavastustega on Linnateater saavutanud publiku poolehoidu ning nõudlus piletite järele on suur. Täna on aga veel teostumata unistus suurest lavast, päris omast ja statsionaarsest, mis esitaks uusi loominguilisi väljakutseid lavastajatele ja näitlejatele ning võimaldaks ühtlasi võtta vastu suuremat hulka linnakodanikke. Olgu käesolev trükis, mis annab ülevaate juba mitu aastakümnet kestnud teatrimaja ehitusest vanalinna IX kvartalis, üks samm lähemale selle unistuse täitumisele.

TALLINN – EUROOPA KULTUURIPÉALINN 2011

Kuna Tallinna linn on valitud Euroopa kultuuripealinnaks 2011, on sobivaim hetk ehitada selleks ajaks valmis ka üks Tallinna vanalinnas pooleliolev kultuuriehitus. Euroopas on traditsiooniks, et kultuuripealinnaks saamise ja olemise puhul korraldatakse linna kultuuriasutused ja ehitatakse ka mõni puuduv juurde. 8. juunil 2010, kui täitub 20 aastat uue hoone pidulikust nurgakivipanekust, võiks olla uue teatrimaja pidulik avamine, et Linnateater suudaks poole aastaga ette valmistada esimese lavastuse suurde saali ja olla 2011. aasta esimeseks päevaks valmis liituma tallinlastega kultuuripealinna tiitli vastuvõtmisel. Selle teostamiseks tuleks alustada projekterimistöödega aastal 2006.

Vaade Linnateatri hoonetekompleksile koos uue teatrimajaga.

ROHKEM VÕIMALUSI LINNATEATRI ETENDUSI KÜLASTADA

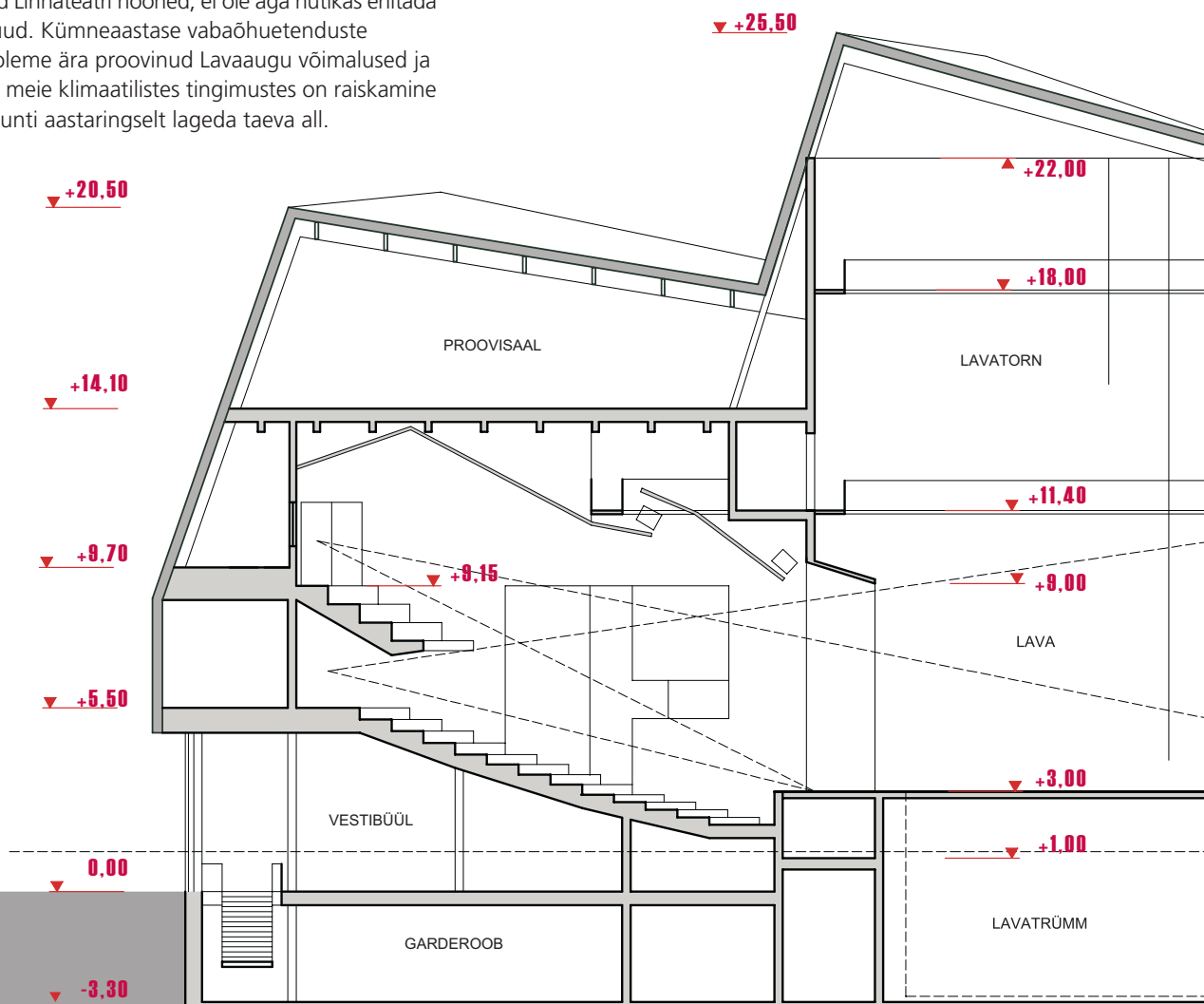
Linnateater on oma loominguilise kollektiiviga tõestanud, et ta suudab teha teatrit, mis linnakodanikke paelub. Kogemus on näidanud, et Linnateater suutis täita teatriga Tallinna linna poolt renoveeritud hooned Lai 19 ja Lai 21, kuhu rajati Taevalava. Tänapäevase kollektiivi nimel julgen lubada, et kui linn ehitab valmis uue maja, on praegu teatris töötav trupp võimeline täitma ka suure saali. Hetkel on nõudlus pileтите järel oluliselt suurem, kui teater suudab pakkuda, uude majja on aga planeeritud 400-kohaline saal, eraldi jääksid funktsioneerima ka Väike saal ja Taevalava.

LAVAAUK – HOONESTAMATA PIND VANALINNAS

Linnateatri suure saali ehitusega oleks Tallinna linnal võimalus korrastada üks vanalinna keskaegse kvartali „hambaauk“. Pikemas perspektiivis ei ole mõtet vanalinna keskele suurt tühimikku jätta – see tuleb ära hoonestada. Olukorras, kus ala ümbritsevad Linnateatri hooned, ei ole aga nutikas ehitada siia midagi muud. Kümneaastase vabaõhuetenduste kogemusega oleme ära proovinud Lavaaugu võimalused ja saanud aru, et meie kliimatilistes tingimustes on raiskamine hoida sellist krunti aastaringselt lageda taeva all.

Ettevalmistustööd tehtud

Kui ehitust omal ajal alustati, jõuti ära teha väga mahukad, praegu suuri rahasid nõudvad eeltööd. Kvartalis on ära tehtud arheoloogilised kaevamistööd, ilma milleta vanalinnas ehitada ei saa. Rajatud on muuhulgas uus elektrialajaam, kanalisatsioonikollektor ja maa-alune drenaaž. Läbi on viidud arhitektuurse ideekavandi võistlus, mille žürii, koosseisus Muinsuskaitseameti peadirektor Agne Trummal, Tallinna Kultuuriväärtuste ameti osakonnajuhataja Boris Dubovik, Eesti Arhitektide Liidu esindajad Tiit Trummal, Peep Jänes ja Hanno Grosschmidt, Muinsuskaitseameti peainspektor Hain Toss ja Tallinna Linnateatri direktor Raivo Põldmaa, tunnistas võitjaks arhitektuuristuudio Siim & Kreis, kelle poolt on praeguseks valminud ka IX kvartali detailplaneering. Kuna žüriisse kuulusid mitmed spetsialistid, on võidutöö on saanud ka erinevate ametkondade heakskiitva hinnangu.

KÜLALISTELE AVATUD TEATER

Festival „Talveöö unenägu“

Linnateater on korraldanud juba kolm korda rahvusvahelist teatrifestivali „Talveöö unenägu“, mis on ennast nii loominguliselt kui publiku hulga osas vägagi õigustanud. Festivali eripära on olnud see, et oleme püüdnud tuua kõik olulisemad etendused oma Laia tänava teatrikompleksi ja põhiliseks puuduseks on osutunud suure lava puudumine, mistõttu oleme pidanud aeg-ajalt kasutama teisi Tallinna teatrisaale. Uue maja ehitus annaks võimaluse korraldada festival täielikult siin, teatrimajas. Festivali „Talveöö unenägu“ loomisega loodame panna aluse tõsiseltvõetavale rahvusvahelisele teatrifestivalile Tallinnas.

SUVETEATER EI KAO!

Linnateatril ei ole plaanis seoses uue maja ehitamisega praeguse vabaõhulava kohale ka suveteatrist loobuda. Kui majaehtus õnnestub, loodab teater suvelavastustega kolida Skoone bastioni. Samuti on teatri läheduses veel mitmeid võimalikke kohti vabaõhuetendusteks.

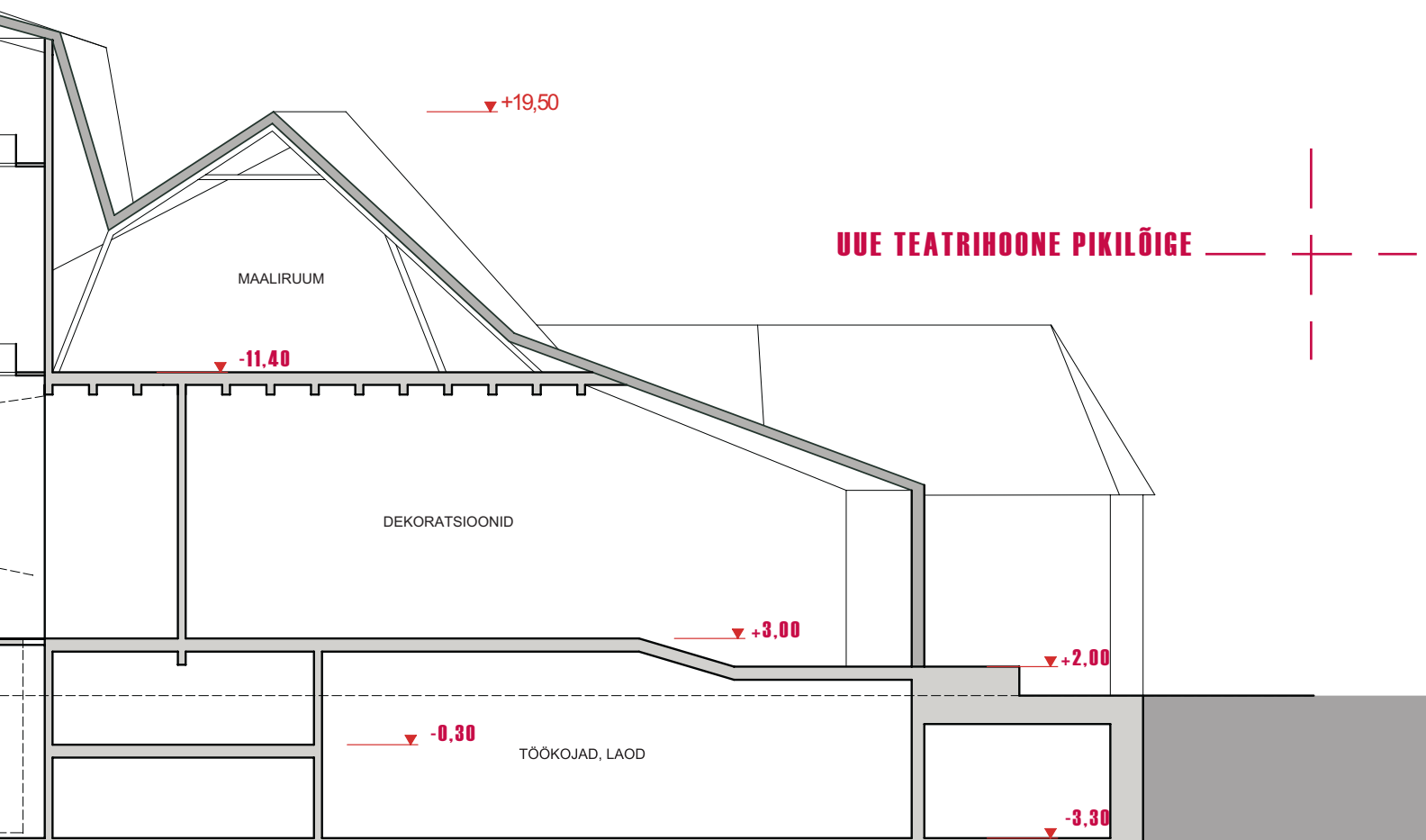
Tallinna linn saab juurde suurepärase saali

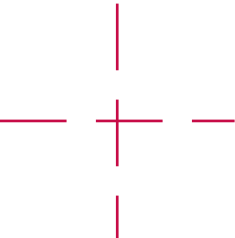
Teatrimaja ehitus oleks Tallinna linnale oluline samm, kuna selle haldajaks ja hooldajaks jääks küll Linnateatri kollektiiv, aga samas saaks Tallinn juurde suurepärase saali, kus korraldada linnale vajalikke üritusi, etendusi, konverentse või kontserte.

Uus teatrimaja pealinnas ligi saja aasta järel

Viimased teatrimajad ehitati Tallinna 20. sajandi algul – tolleaegne Saksa teater (praegune Eesti Draamateater) aastal 1910 ja „Estonia“ teater aastal 1913.

Üks teater saja aasta kohta, ka nii väikeses Euroopa pealinnas nagu Tallinn, oleks igati põhjendatud.

Kuna 1987. aastal valminud projekt ei ole praegu enam muinsuskaitsele sobiv, kuulutas Tallinna Kultuuriväärtuste Amet koostöös Eesti Arhitektide Liidu ja Tallinna Linnateatriga 2003. aastal välja uue arhitektuurse ideekavandi võistluse, mille eesmärgiks oli leida lahendus 400-kohalise teatrisaali ehitamiseks Linnateatri siseõue ja viia lõpule omal ajal pooleli jäänud IX kvartali kompleksne taastamine.

Võistlus jõudis lõpule 17. detsembril 2003. Parimaks tunnistati töö „Veepealne osa“, mille autoriteks on Andres Siim, Kristel Ausing ja Jan Skolimowski arhitektuuristuudiost Siim & Kreis.

VÕISTLUSTÖÖ “VEEPEALNE OSA” SELGITUS

**Andres Siim, Kristel Ausing ja Jan Skolimowski
(Arhitektuuristuudio Siim ja Kreis)**

Vanalinna IX kvartali sajanditepikkuse ajaloo viimased 30 aastat on nähtud võimalust Lai 23 paikneva Linnateatri ruumide laiendamiseks, kuid, nagu pahatihti juhtub, on ka see mõte takerdunud kord ajaloo keerdkäikudesse, kord omavahelisse kemplemisse. Selle tulemusena haigutavad vanalinna ehk ühe linnaehituslikult terviklikuma kvartali õuel varemed, muinsustest, mis kultuurikihhi varjust välja toodi, on järel vaid väike osa, ning mida aasta edasi, lagunevad tühjana seisvad majad üha enam. Teater ja linnaelanikud aga ootavad ja vajavad uut maja. Ning on selge, et vanalinn vajab teatrit, et mitte muutuda vaid turistide teenindavaks, suveniirpoodide ja restoranidega muuseum-linnaks.

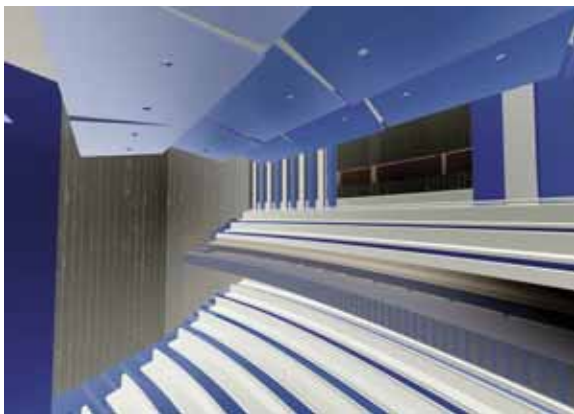
Probleem, kuidas sobitada 400-kohaline saalimaht olemasolevasse ajalooliselt väljakujunenud keskkonda, on piisavalt keeruline, delikaatne ja intrigeeriv, rääkimata igavesest diskussioonist, kas vanalinna ehitades kopeerida ajaloolisi hooneid või mitte.

Käesolevas võistlustöös on probleemile lähenetud diskreetselt, otsides kompromisse uue ja vana vahel. Uus ehitusmaht, mis sisaldab 400-kohalist teatrisaali, on käsitluselt kaasaegne, kuid võimalikult ajaloolistest hoonemahtudest lahku löödud. See tekitab selge piiri uue ja vana vahele ning tagab Lai 21 ja 23 ajalooliste fassaadide vaadeldavuse ka õue poolt täies ulatuses.

Publiku peasissepääs Suurde saali on läbi Lai 21 kangialuse, siseõuelt. Väike saal jääb funktsioneerima iseseisva üksusena, sissepääsuga Laialt tänavalt. Näitlejate ja personali sissepääs on Aida tänavalt ning majanduskäik (transpordisõlm) krundi tagaosas, töökodade läheduses. Suhteliselt vaikselt Aida tänava elavdamiseks on tänaväärseid vabaks jäävad ruumid (Aida 8 ja 10) kasutusele võetavad rendipindadena (näiteks teatritarvete kauplus). Külaliste majutusruumid paiknevad eraldiseisvas hoones, teisel pool Aida tänavat (Aida 9).

Funktsionaalselt tekib uutest ja ajaloolistest hoonemahtudest terviklikult funktsioneeriv kaasaegne teater, mille erinevatel saalidel on ühised publiku- ja näitlejate ruumid, töökodade kompleks ning teenindavad ruumid.

Siseõue kitsas kõrge linnaruum assotsieerub linnamüüriäärsete tänavate ruumilise olukorraga. Aida tänava äärsed vanad hoonemahud on taastatud. Saalihoone sakiline katusejoon ei ole vanalinnas võõras ning välisseina konstruktsioonideks valitud monoliitsed betoonpinnad koos täpselt aktsenteeritud avadega haakuvad materjalitunnetuselt vanalinnas valdavale paekivile. Katuste liimpuitkonstruktsioonid on kaetud vaskplekiga. Uue hoonemahu betoonseina süvistatud valgustid tekitavad pimedal ajal siseõues dramaatilise valgusmängu.

ŽÜRII HINNANG VÕISTLUSTÖÖLE

Kõige sobivam võistlustöö vanalinnas. Lavatorn haakub hästi vanalinnas katusemaastikuga, samuti on sobiv mahu- ja fassaadikäsitlus. Professionaalselt tugev arhitektuurne käsitlus, moodne, kuid respektseb samas ajaloolisi sisehoovi hooneid, jättes vaadeldavaks mälestiste Lai 21 ja 23 fassaadid. Sisehoovi teatrisaal on autonoomne ehitis, mis on muinsuskaitsele parim lahendus, samas tekib siseõue huvitav linnaruum (tänav). Kohviku paigutus tänava äärde on hea idee, publikuruumid on hästi saaliga seotud ja esinduslikud. Teatritehniliselt hindas ekspert Stephan Rolfe Saksamaalt võistlustöö kõige paremaks lahenduseks.

17.12.2003

Vaade Lavaaugule Laia tänava poolt aastal 2004.

TALLINNA KULTUURIVÄÄRTUSTE AMETI PRESSITEADE

Eelmisel esmaspäeval tutvus Muinsuskaitse nõukogu Tallinna Linnateatri arhitektuurivõistluse ideekavandiga ning kiitis selle heaks. Nõukogu, koosseisus Mart Keskküla, Juhan Kilumets, Krista Kodres, Kersti Markus, Tõnis Padu, Tiit Trummal, Heino Uuetalu ja nõukogu sekretär Hain Toss, otsustas, et arvestades kohapeal tänaseks väljakujunenud olukorda ja Tallinna Linnateatri vajadusi, pidada esitatud ideekavandit Tallinna vanalinna muinsuskaitseala sellesse asukohta sobivaks. Tallinna Linnateatri juurdeehituse ideelahenduse arhitektuurivõistluse võitnud töö üks autoritest, arhitekt Andres Siim, tutvustas võidutööd ja vastas nõukogu liikmete küsimustele. Nii nagu ka võistluse žüriid vaimustas võidutöö vanalinnapärane lahendus, kus tänasesse lavaauku sünnib koos uue majaga, kuhu mahub 400-kohaline teatrisaal, ka uus tänav. Samuti peeti heaks katusemaastiku lahendust. Hetkel on koostamisel Tallinna vanalinna 9. kvartali detailplaneeringu lähteülesanne.

23.03.2004

Sama vaade aastal 2011.

TALLINNA LINNATEATRI EHITUSE AJALUGU

- 11.08.1965 Asutati ENSV Riiklik Noorsooteater.
- 1969 Otsustati, et Noorsooteatri maja hakatakse ehitama Laiale tänavale, IX kvartalisse.
- 1970 Alustati Lai 23 hoone rekonstrueerimist.
- 28.11.1975 Lõpetati Lai 23 hoone renoveerimine ja avati pidulikult Noorsooteatri Väike saal.
- 26.02.1983 Pärast jätkunud renoveerimistööid avati Lai 23 keldris teatri Kaminasaal.
- 4.08.1983 Tallinna Täitevkomitees võeti vastu otsus rajada Noorsooteatri suur saal vanalinna IX kvartali lõunaossa.
- 20.08.1985 ENSV Ministrite Nõukogu esimese asetäitja Indrek Toome eesistumisel läbiviidud nõupidamisel otsustati regenereerida vanalinna IX kvartal polüfunktsionaalseks „Interklubiks“. „Interklubi“ tähendas rahvaste sõpruse klubi, mille egiidi all oli tol ajal lihtsam teatrile Moskvast ehitusluba ja raha taotleda.
- 1985-1989 Viidi läbi arheoloogilised kaevamised tulevasel ehitusplatsil ja olemasolevate hoonete keldrites, kõik vajalikud vanade hoonete lammutustööd, toimivate kommunikatsioonide ümber-
tõstmised ja ehitusplatsi ettevalmistustööd.
- 1987 Valmis Kultuurimälestiste Projekteerimise Instituudi arhitekti Kalle Rõõmuse eskiisprojekt. Projektis olid ette nähtud 500-kohaline

Lavaauk aastal 1992.

- põhisaal, pööningusaal, stuudiosaal ja mitu proovisaali. Eelarveliseks maksumuseks hinnati 9,95 miljonit ülekande(kuld)rubla. Algas avalik arutelu – poolt ja vastu – ajakirjanduses ja muinsuskaitstjate hulgas.
- 9.03.1987 Pärast pikki ja kirglikke vaidlusi otsustas Eesti NSV Ministrite Nõukogu, et ENSV Riikliku Noorsooteatri Tallinna vanalinna IX kvartalisse püstitamise otsus on põhjendatud.
- 13.03.1989 Moskvas sõlmiti leping Poola firma „Budimex“ ja Sojuzvneštroi vahel leping „Interklubi“ ehitamiseks Tallinna vanalinna IX kvartalis.
- 15.05.1989 Sõlmiti leping firmaga „Budimex“ uue trafoalajaama ehituseks ja säilitatavate hoonete vundamentide ja tugiseinte kindlustamiseks.
- 08.06.1990 Toimus pidulik nurgakivipanek tollase linnapea Hardo Aasmäe, kultuuriministri Lepo Sumera ja teiste tähtsate isikute osavõtul. Tulevase ehitise õnnistas sisse Nõmme koguduse õpetaja, magister Voldemar Ilja. Uue teatri avamine oli planeeritud 1992. aastasse ning esimene etendus planeeriti anda aastal 1994.
- 20.08.1991 Eesti taasiseseisvumine.
- 5.10.1991 Moskvast tuli väliskaubanduse ministri asetäitja A. I. Katšalovi allkirjaga kiri, kus öeldi, et nendepoolne rahastamine lõpeb ja ehituse peate kinni maksuma omast taskust. Sama aasta lõpus katkestas „Budimex“ ehitustööd.
- 1991-1993 Alustati Lai 23 d hoone renoveerimist (ehitaja AS Virutare) ja jätkati töid kanalisatsioonitrasside ja drenaažisüsteemi rajamisel (ehitaja Eritööde Valitsus).
- 06.1994 Alustati töid Lai 19/21 ja Aida 2 hoonete väliste avatäidiste paigaldamiseks ja fassaadide viimistlemiseks (ehitaja AS Restor).
- 08.1994 Lõpetati Lai 23 d hoone renoveerimistööd, kus valmisid teatri töökojad (ehitaja AS Teaspon).
- 09.-11.1994 Tehti esimesed läbimurded Väikesest saalist Lai 21 kolmandale korrusele, kus AS Restor renoveeris kolm uut ruumi – Väikese saali dekoratsioonihoidlad.
- 11.11.1994 Eesti Noorsooteatrist sai Tallinna Linnateater.
- 04.1995 Lammutati kurikuulus hoone Lai 23 h – selle ehituse „hõlmikpuu“.

Hoonete Lai 23 a, b ja c hoovipoolsed fassaadid Aida tänava poolt vaadatuna aastal 1990.

... ja aastal 2005.

- 05.1995 Valmis ajutine suveteater tulevase suure lava augus.
- 10.1995-02.1996 Lai 21/23 kangialuse keldriruumidesse ehitati kaminasaali WC-d ja veesõlm (ehitaja AS Remet).
- 06.1994-10.1996 Teostati töid Lai 19 ja 21 ning Aida 2 hoonete väliste avatäidete paigaldamisel ja fassaadide viimistlemisel (ehitaja AS Restor).
- 05.1996-09.1996 Lai 23 a, b, c ja d hoonetele ehitati uus soojussõlm ja soojustrass (ehitaja AS Facio Ehitus).
- 04.1996-09.1996 Aida tänaval tehti arheoloogilisi uurimistöid (AS Agu).
- 08.1996-10.1996 Lai 23 siseõues tehti keldrilagede isolatsioonitöid ning paigaldati UNI-kivi kate.
- 05.1996-12.1996 Tornide väljaku ja Aida tänava vahele ehitati uus veemagistraal (ehitaja AS Kulor).
- 07.1996-11.1996 Aida 2 ja 6 vahelisel lõigul ehitati tänava tugisein (ehitaja AS Remet).
- 04.1996-08.1996 Tehti ehitus- ja rekonstrueerimistöid Aida 6 ja 8 ehitusel (ehitaja AS Remet).
- 06.1996-12.1996 Paigaldati kõrgepinge kaabelliinid, sisustati Aida 7 alajaam ja paigaldati madalpinge kaablid kuni Lai 21 peakilbini.
- 03.1997-05.1997 Taastati Aida 10 katus ja ehitati välja Aida 8/10 trepikoda (ehitaja AS Remet).
- 23.07.1997 Teatri direktori R. Põldmaa, AS Estconde E peadirektori R. Tallermo ja Linnaehituse ME direktori V. Issakovi poolt kirjutati alla leping suuremahuliste remonttööde tegemiseks Lai 19/21 ja Aida 2 hoonetes ning osaliselt Lai 23 keldriruumides. Projekteerija – Kalle Rõõmus, sisekujundus – A. & K. Vaikla Disainibüroo.

Hoonete Lai 19 / Aida 2 ja Lai 21 hoovipoolsed fassaadid aastal 1990.

08.1997-11.1997 Tulevase suure lava keldrisse ehitati Põrgulava. Koos Põrgulavaga valmisid Lavaaugu WC-d ja spordisaal. Läbijooksude likvideerimiseks ja täiendava soojustuse paigaldamiseks eemaldati siseöues UNI-kivi kate ja vahetati see pesubeton-kõnniteeplaadi vastu. Ehitaja AS Estconde E.

26.03.1999 Avati pidulikult Lai 19/21 ja Aida 2 hooned.

18.12.1999 Esimene etendus Taevalaval – “Hamlet”.

06.2000 Põrgulaval lammutati üks Budimexi poolt valatud vaheseintest, mistõttu tekkis juurde hulk publikukohti.

09.2003 Kuulutati välja ideekonkurss Linnateatri suure saali ehituseks praeguse Lavaaugu kohale.

17.12.2003 Linnateatri suure saali ehituse ideekonkursi võitjaks kuulutati arhitektuuristuudio Siim ja Kreis võistlustöö „Veepealne osa”.

15.01.2004 Riik nõustus andma Linnateatri kasutusse Lai 25 hoonetekompleksi, mis renoveeritakse uue hoone ehituse käigus ja kuhu tulevad administratiivruumid ja teatri töökojad.

19.05.2003-05.11.2004 Remonditi teatri Väikest saali, mis sai ka uuendatud tehnilise pargi. Väikese saali kohal avati väljaehitatud pööningukorrus koos läbimurdega Vaatesaali (Lai 21). Ehitati välja ka kaasaegne ventilatsioonisüsteem. Remonditööd teostas AS Facio Ehitus.

05.05.2005 Valmis detailplaneering.

12.2005 Linnavolikogu kinnitas Tallinna linna eelarve, kus on ette nähtud esimesed 2 miljonit krooni uue hoone tehnilise projekti tellimiseks.

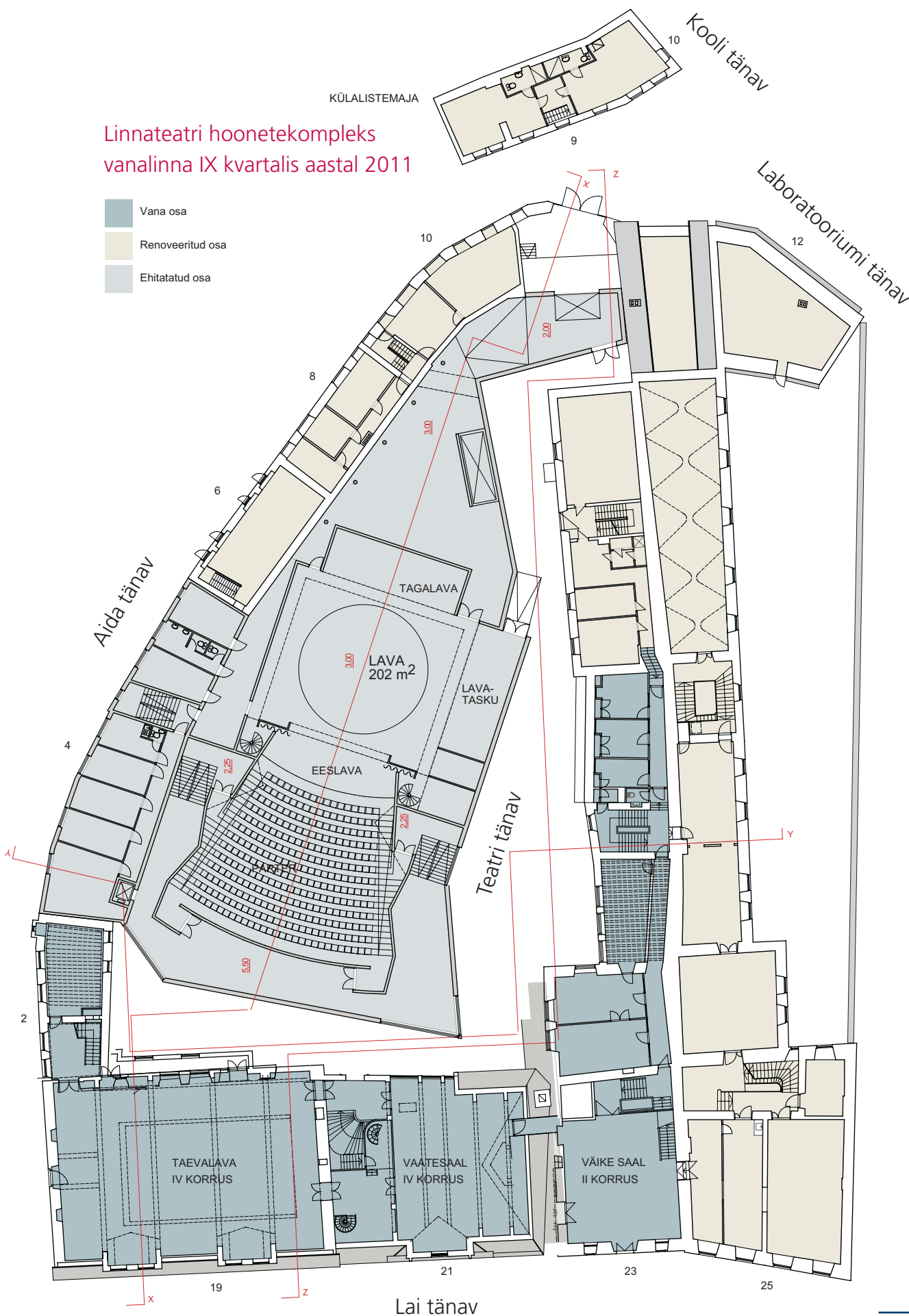
08.06.2010 Avatakse pidulikult Tallinna Linnateatri uus maja linnapea, kultuuriministri ja teiste tähtsate isikute osavõtul.

... ja aastal 2005.

Linnateatri hoonetekompleks vanalinna IX kvartalis aastal 2011

- Vana osa
- Renoveeritud osa
- Ehitatavad osa

Toimetaja: Triin Sinissaar, kujundaja: Katre Rohumaa, fotod: Siim Vahur, Priit Grepp, Kustav-Agu Püüman, Harri Rospu.
Kasutatud on arhitektuuristuudio Siim ja Kreis jooniseid.
Välja andnud Tallinna Linnateater, aprillis 2006. www.linnateater.ee